

* * *

יוסי גמזו

שירה היא כמו קריאה של s.o.s

שירה היא כמו קריאה של s.o.s זועק לקשב
בזים של חרשיות, היא ערגתה של מחצית
אחת אל בת-שיחה האלמונית אותה היא תרה
כמו קול רודף אחר הדו, כמו גל נוהר לחוף
וכמו השאלות אל התשובות. שום גץ של להב
איננו יוצא מן הכח לפעל הנם בה באבן הצר
בלי מנעה של האבן אחרת, השיר אינו שיר עוד
טרם אמצו אותו און שומעת ולב הנפקח לקראתו.

כי הקורא, וזה קורה
רק אם השיר איננו
אוהב לו כקול הקורא במדבר ערירי ועקר ובלי עד
אלא שעה ששועת המלים הפורצות את סכריו של האלם
פורטת בלי הכר על מיתרו האלמוני
של איזה זר שאיזו טלפתיה נעלמת
עושה אותו על אף כל מרחקי הנכריות
פתאם לאיזה אח שלף, תאום שלף, בחשף
בו אור ההתודעות נדלק ברגע לא צפוי.

בפברואר 43, במאה שעברה, מגיע
בין שלל חיליו של צבא אנדרס הנע מגבול רוסיה ודרף איראן
עד לגמלה של קראצ'י ונמל פורט-סעיד ומשם ברפכת
זו החודרת לתחום פלשתינה, קצין פולני דלוק-מבט.
הוא אינו קצין צבא אנדרס רגיל, כך אומרים חבירי לתס"ח ולבירה,
הוא משורר בשפתם של מיצקביץ', סלובצקי וטובים ושמו
כלל אינו זר לקוראי השירה בארצו הכבושה בידי היטלר:
ולאדק ברוניבסקי. הנער בוארשה הוגה בעל-פה את שיריו.
צליל געית הקטר מהדהד באזניו, אל גלזורת התכלת
של הרקיע הביבלי פולט הקיטור תלתלים של עשן.
ברוניבסקי איננו מצליח לדמם על קרשי מושבו, הוא אפסטיטי:
ארץ הקדש עושה לו דבר-מה, מסתבר, הוא זולל בעיניו
דרך חלון הקרון הפעור את דקלי אל-עריש ורפיח
עד פרדסיה של יפו ועד לבנותם של גגות תל-אביב.
שם, ממוכר-של-ספרים יוצא פלוצק, עירתו של ברוניבסקי, נודע לו
שמו של מין כפר קולקטיבי במרום הגליל הסלוע, אילון.
"אין זה ישוב של מוזיקים", אומר לו מוכר-הספרים, "הם קוראים שם
בין סקולם של טרשים לנטיעת עצי-פרי ושמירה בלילות
יותר מכל הכפריים שבאויציזנה פולסקה
(היא ארץ הפולנית) ספרים, וביניהם
מלבד שירה עברית, גם פולנית, כולל ספריד,
כך שפדאי לך כאן, פאן פואטה (אדון משורר) לבקרים.
עד שתגענה ספינות-מלחמה בן יפליג עם רעיו לאיטליה

אָץ פּוּאָטָה מִיָּד וּבְלִי רְתַע בְּטָרְמָפִים לַפֶּגֶשׁ אֶת קוֹרְאָיו.
הוּא אֵינוֹ מִתְפַּתֵּה כְּמִרְבִּית קְצִינִי אַנְדֶּרְס לְתוֹר בְּתִי-בְּשֵׁת בְּיָפוֹ
שֵׁם מִשְׁלָמִים הֵם בְּלִירָה אַנְגְּלִית לְשֶׁרְמוּטוֹת קְסָמֵי הַמְזוֹרָח.
אֶחָד מֵהֶם, סְלוּצְקִי, רֶס"ר שֶׁהֵלֵהט בְּסַגְנוֹן אֶלֶף לִילָה וְלִילָה
שֶׁל פִּיף קְרַחאַנְג'י בְּחֵם כְּבִשְׁנָה שֶׁל גְּמִילָה אוֹ פֶּאטְמָה גַּעוֹר
עִם שַׁחַר לְקִרְיָאת הַגְּבֵר בְּשִׁכּוּנַת מְנַשִּׁיָּה,
קָם וְלוּבֵשׁ אֶת מְדִיו אֶף שׁוֹכַח, רְדוּם, לְשֵׁלֶם כְּנֶדְרֵשׁ
מִסּ מוֹתְרוֹת וְהֵטַל עֲנוּגִים לְשִׁכְנָתוֹ לְמִשְׁכַּב הַשׁוֹאֲלֵת:
"מָה עִם מְסֵאֲרֵי חֶאֱוֶאֱג'ה רֶס"רִי?" וְסַח לָהּ בְּחֵן וְרִשְׁאֵי:
"פֶּאנִי גְּמִילָה, אֶצְלָנוּ חִלִּילָה רֶס"ר פּוֹלְנִי לְעוֹלָם לֹא
יִקַּח עַל זֶה כֶּסֶף, רַק מָה, אִם תִּתְּנִי לִי פּוֹס תָּה – אֶתְכַפֵּד בְּרִצּוֹן..."

אֶלָּא שׁוֹלְאֶדֶק בְּרוֹנִיבְסְקִי שְׁפוּט עַל הַמוּזוֹת וְלֹא עַל מְזוּמוּזוֹת,
מְגִיעַ שְׁטוּף גֶּשֶׁם גְּלִילִי לְאֵילוֹן וְשׁוֹלֶף מִן הַקִּיטְבֵּג שֶׁלוֹ
אֶת קֶבֶץ שִׁירָיו הַיּוֹקֵדִים וּבְעֶרְב, מְקַף מְאָרְחִיו הַשְּׁמַחִים בּוֹ
כְּמוֹ עַל פְּרִיסָה חֲמִימָה שֶׁל שְׁלוֹם מְשֻׁרָשֵׁם הָעֶקוֹר בְּנֶכֶר,
מְקַצִּים לוֹ שֶׁלְחָן וְכֶסֶף בְּצָרִיפוֹ הָאֶבְיוֹן שֶׁל אוֹתוֹ חֶדֶר-אֶכָּל
בוֹ הוּא צוֹפֶה בְּשׁוֹמְעֵי שְׁפַת אָמוֹ וְאָמֵם הַבּוֹלְעִים כָּל מְלָה
מִחֵם קִרְיָאתוֹ הַצּוֹבֵט אֶת לְבָם כְּמִיתֵר שְׁכָלוֹ גַּעְנוּעַ,
הֵם, שְׁכַמִּיָּה אֶל אֲדַמַּת אֲבוֹתָם קְרַעַתָּם מֵאֲדַמַּת יְלָדוּתָם.
וְאִז, בְּלִי שְׁמֵץ הַתְּרָאָה, כְּבָהּ הַגְּנֶרְטוֹר,
חֲשֵׁף מִחְלָט, כְּמוֹ הֵהוּא שְׁעַל פְּנֵי תְהוֹמָם שֶׁל פְּסוּקֵי בְּרֵאשִׁית
קוֹטֵעַ לְפַתַּע אֶת קוֹל פֶּאן פּוּאָטָה וְעַט עַל אוֹתוֹ חֶדֶר-אֶכָּל,
הוּא מְשַׁתְּתֵק בְּמְבוּכָה וְדוּמָה כִּי נִתֵּן שֵׁם לְחֶתֶף בְּסַפִּין
אֶת הַסִּינְקוּפָה הַהִיא שֶׁל שְׁנֵיָה בְּהַ אֶלֶם חוֹבֵר אֶל הַהֶלֶם
רַק שְׁפַתָּאִם, כְּמוֹ מֵעַל פִּי תְהוֹם מְתַרְחֵשׁ אֵיזָה נִס לֹא צְפוּי
וְקוֹל צְלוּל כְּצִלִּיל טְלוּל שֶׁל נַעֲרָה נִסְתַּרְת
בְּחִיק הַעֲלֻטָה מִמְּשִׁיף לְקִרָא שֵׁם בְּעַל-פֶּה
פּוֹנֵקֵט מֵאוֹתוֹ הַמְּקוֹם בְּדִיוֹק בּוֹ נִקְטַע הָאוֹרָח, כְּאֵלוֹ
תָּם וּבְטֵל בְּנִגּוּד לְחִקְיוֹ שֶׁל הַטְּבַע אוֹתוֹ הַהֶבְדֵּל
בֵּין מְהִירוֹת הָאוֹר לְשֵׁל הַקוֹל, וְהַפּוּאָטָה
שׁוֹמֵעַ הַמוֹם אֵיף אוֹתָהּ אֶלְמוּנִית שֵׁם קוֹרֵאת אֶת שִׁירוֹ עַד תָּמוּ.
"שִׁירָה הִיא כְּמוֹ קִרְיָאָה שֶׁל S.O.S, " הוּא סַח בְּלַחֵשׁ,
"וְכָל תְּשׁוּבָה הִיא נִס"
וְאִז נִדְלַק פְּתֵאֵם הָאוֹר...